

Az ismeretkör: Zsidó és cigány történelem, vallás, kultúra

Kredittartománya (max. 12 kr.): 12

Tantárgyai: 1) A zsidóság története I. 2) A zsidóság története II. 3) Zsidó vallás és kultúra 4) Cigány történelem, kultúra, vallásosság

Tantárgy neve: A zsidóság története II. (T210)	Kreditértéke: 3
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere” 100 (kredit%)	
A tanóra típusa: ea. és óraszám: 24 az adott félévben, (ha nem (csak) magyarul oktatják a tárgyat, akkor a nyelve: Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők: Térképek használata, helytörténeti séta megszervezése a hallgatókkal, látogatás a Holokauszt Emlékközpontba.	
A számonkérés módja: koll. Az ismeretellenőrzésben alkalmazandó további (sajátos) módok (ha vannak): félévenként legalább egy zárthelyi dolgozat, egy írásban leadandó beszámoló, órai aktivitás	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 6. félév	
Előtanulmányi feltételek: Az egyháztörténet korszakai (T202)	
Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása	
A magyarországi zsidóság történetének vizsgálata a modernizációtól a holokausztig, folyamatos kitekintéssel az európai kontextusra, a párhuzamokra. (Ezt jelzik a tematikában a „kapcsolódó témák“.) 1. A zsidó integráció és modernizáció különböző értelmezése, az irányzatok csírái (Chorin Áron, Chatam Szofer, a haszid ösvény, a kongresszus, a szakadás) 2. A három irányzat jellemzői, magyarországi zsinagógái Kapcsolódó téma: vallásreform, a szétfejlődés modelljei 3. Asszimiláció és antiszemitizmus a dualizmus korában 4. Tiszaeszlár Kapcsolódó témák: a vérvádak ismétlődése, az antiszemitizmus és okai Európában 5. A zsidóság helyzete az I. világháborúban és az ellenforradalmi rendszer alatt 6. Holokauszt soá, hurban: fogalmi kérdések. A holokauszthoz vezető út Magyarországon: zsidótörvények, Kamenyec Podolszkij Kapcsolódó témák: A holokauszt Európában 7. Áldozatok, elkövetők, be nem avatkozók, sodródók (a Zsidó Tanácsok szerepe, a Sonderkommando) 8. A felelősség kérdése (Az egyházak szerepe, az Auschwitz-i jegyzőkönyv sorsa), a soá magyarázatai a történetírásban (funkcionalisták, intencionalisták), a roma holokauszt 9. Holokauszt és emlékezés. Mentők és túlélők a vészkorszakban (az Ariadne csoport) 10. A VIII-ik kerületi zsidóság nyomában: közös séta, látogatás a környék zsinagógáiban, botlatókövek, stb.	
A 2-5 legfontosabb kötelező, illetve ajánlott irodalom (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)	
Kötelező irodalom: Gonda László: Zsidóság Magyarországon 1526-1945 (Budapest: Századvég, 1992) Nathaniel Katzburg: Fejezetek az újkori zsidó történelemből Magyarországon (Hungaria Judaica, 14) (Budapest: MTA Judaisztikai Kutatócsoport – Osiris Kiadó, 1999) (36-78)	

Frojimovics Kinga: *Szétszakadt történelem* (Budapest: Balassi, 2008) (11-19, valamint más, kapcsolódó fejezetek)

Randolph L. Braham: *A népiirtás politikája. A holokauszt Magyarországon.* (Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 2003)

Sygmunt Bauman: *A modernitás és a holokauszt.* (Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, 2001)

Kovács Mónika (szerk.): *Holokauszt: történelem és emlékezet.* (Budapest: Hannah Arendt Egyesület, 2005) (részletek)

Ajánlott irodalom:

Martin Gilbert, *Zsidó történelmi atlasz* (Budapest: Gondolat, 1991)

Dan Cohn-Sherbok, *Atlas of the Jewish History* (London – New York: Routledge, 1994)

Evyatar Friesel, *Atlas of Modern Jewish History* (Jerusalem: Carta, 1990)

Komoróczy Géza: *A zsidók története Magyarországon I-II* (Budapest: Kalligram, 2012)

Komoróczy Géza: „Nekem itt zsidónak kell lenni” Források és dokumentumok (1965-2012) A zsidók története Magyarországon I-II. kötetéhez Szöveggyűjtemény (Budapest: Kalligram, 2013)

Jacob Katz, *Kifelé a gettóból: A zsidó emancipáció évszázada, 1770–1870* (Hungaria Judaica, 8) (Budapest: MTA Judaiztikai Kutatócsoport, 1995)

Smoel Ettinger, *A zsidó nép története. A modern kor: a 17. századtól napjainkig* (Budapest: Osiris, 2002)

K. Farkas Claudia: *Jogok nélkül. A zsidó lét Magyarországon, 1920-1944.* (Budapest: Napvilág Kiadó, 2010)

Molnár Judit (szerk.): *A holokauszt Magyarországon európai perspektívában.* Balassi Kiadó: Budapest, 2005. (193-204)

Karsai László: *Holokauszt.* (Budapest: Pannonica Kiadó, 2002)

Primo Levi: *Akik odavesztek és akik megmenekültek.* (Budapest: Európa Könyvkiadó, 1990)

A holokauszt és a keresztény világ. Szerk. Carol Rittner / Stephen D. Smith / Irena Steinfeldt. (Budapest: Egyházforum Alapítvány, Balassi Kiadó, 2009)

Frojimovics Kinga, Molnár Judit (szerk.): *A Világ Igazai Magyarországon a második világháború alatt.* (Budapest – Jeruzsálem: Balassi Kiadó – Yad Vashem: 2009)

Auschwitzi jegyzőkönyv. Közli és a kíséző tanulmányt írta: Haraszi György. (Budapest: Múlt és Jövő, 2005)

Katz Katalin: *Visszafojtott emlékezet: a magyarországi romák holokauszt-történetéhez.* (Budapest: Pont, 2005)

Roma Holocaust. Kodola seron, kon perdal zhuvinde. Túlélők emlékeznek. Szerk. Bernáth Gábor. (Budapest: Roma Sajtóközpont, 2004)

Kocsor Judit, László Klára (szerk.): *Különbéke. Embermentők és túlélők beszélgetései a holokausztról.* (Pannonhalma: Bencés Kiadó, 2008)

Magyarország 1944. Üldöztetés – embermentés. Szerk. Szita Szabolcs. (Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994)

Komoróczy Géza, szerk., *A zsidó Budapest* (Budapest, 1995)

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** (tudás, képesség stb., KKK 8. pont) a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

Tudás:

A Biblia szövegének alapos, és a legfontosabb értelmezési lehetőségeinek vázlatos ismerete. A nyugati keresztény teológia klasszikus és modern kérdésfelvetései és válasz-kísérletei. A vallásfilozófia alapkérdései, a filozófia és a teológia kapcsolatának lehetőségei. Az egyháztörténet fő korszakainak vázlatos, a 20. századi magyar egyháztörténet, az egyházak és a diktatúrák kapcsolatának mélyebb ismerete. A gyakorlati teológia alapjainak ismerete. Kitekintés a vallástudomány, a valláspszichológia és a vallásszociológia világa felé.

Képesség:

A bibliai szövegek és a teológiai források megértése, a szövegek és értelmezéseik közötti különbségek mérlegelése, az értelmezési szempontok megértése és értékelése. Törekvés a saját vélemény kialakítására és megvédésére, a saját vélemény korrigálásának készsége. Egy választott téma szakirodalmának összegyűjtése (legalább egy világnyelven is), a téma szakdolgozatban való feldolgozása. Az ismeretek és személyes meggyőződések szóbeli előadásának képessége.

Attitűd:

Érdeklődés a bibliai és teológiai hagyomány, a keresztény közösségek régi és mai kihívásai és az azokra adott válaszai iránt. Igényesség a saját személyiség és a személyes hit formálódásával szemben.

Kíváncsiság a más tapasztalatokkal bíró, eltérő életutat bejárt kortársak iránt.

Törekvés a méltányosságra és igazságosságra, készség a gyengébbek vagy hátrányosabb helyzetűek

segítésére.

Autonómia és felelősség:

Törekvés a személyes érdeklődési terület egyre pontosabb meghatározására és más ismereti területek ehhez való kapcsolására. Törekvés a személyre szabott szolgálati terület megtalálására, a közösségi élet szűkebb és tágabb köreiben való szerepvállalás kialakítására. Növekvő felelősségvállalás a saját testi és lelki egészségért. Jól körülhatárolt részfeladatok pontos végrehajtása, nagyobb feladatok tervezésében való részvétel. Az önellenőrzés fokozódó készsége, a vezetői ellenőrzéshez való egyre konstruktívabb viszony kialakítása.

Tantárgy felelőse: Dr. Gombocz Eszter

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k):